

Кутей В.Ф.,
студентка факультету економіки і управління,
4 курс, спец. 071 «Облік і оподаткування»,
Науковий керівник: **Овод Л.В.,**
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування
Хмельницький національний університет
м. Хмельницький

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ВИТРАТ ЗА ЦЕНТРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Ефективне функціонування системи управлінського обліку витрат в закладах професійно-технічної освіти неможливе без впорядкування організаційної структури з метою покращення освітнього процесу, розподілу певних обов'язків для кожного структурного підрозділу, економічного групування витрат, які потребують виокремлення певних центрів відповідальності.

В процесі виокремлення центрів відповідальності в закладі професійно-технічної освіти доцільно враховувати такі фактори та умови:

1) визначення сфер відповідальності для кожного центру відповідальності (призначення посадових осіб, які повинні нести відповідальність за перелік та величину показників діяльності підконтрольного центру);

2) встановлення переліку та одиниць виміру показників діяльності центру відповідальності з урахуванням показників у формах звітності (у тому числі внутрішній);

3) врахування особливостей організації облікового процесу в установі, що впливатиме на можливість виділення центрів витрат, доходів та фінансових результатів за місцями їх виникнення (центрами відповідальності) з можливістю аналітичного їх обліку в робочому плані рахунків;

4) «деталізація обліку кожного центру відповідальності повинна бути достатньою для аналізу, проте не перенасиченою інформацією» [1, с. 73];

5) можливість виділення доходів та витрат з врахуванням базової освіти та ступеню завершеності технологічного циклу освітньої послуги (на базі 9 класів, на базі 11 класів або підвищення кваліфікації чи перепідготовка, інше)

6) ймовірність отримання прямих доходів (або їх розподілу між центрами відповідальності);

7) наявність комплексу взаємопов'язаних послуг, які утворюють єдиний безперервний технологічний ланцюжок освітньої послуги;

8) наявність у кожного центру Положення про діяльність центру відповідальності, яке регламентує діяльність окремого центру, його фінансову відповідальність за показники, а також посадової інструкції щодо обсягу повноважень та обов'язків керівників.

Формування центрів відповідальності в закладі професійно-технічної освіти дасть можливість отримати повну, деталізовану, своєчасну, достовірну інформацію про поточний стан виконання показників кошторису, сукупність витрат за елементами, що дозволить підвищити якість та аналітичність інформації щодо доходів і витрат (видатків) закладу освіти та процесу видаткових показників кошторису в розрізі КЕКВ. Це сприятиме попередженню неефективного та нецільового використання бюджетних асигнувань.

Опираючись на теоретичні та практичні надбання у сфері управлінського обліку в установах державного сектору та з урахуванням особливостей діяльності професійно-технічних закладів освіти можуть в них бути виділені такі центри відповідальності: центри фінансової відповідальності; центри витрат, центри доходів; центри фінансових результатів.

Центр фінансової відповідальності закладу професійно-технічної освіти – структурні підрозділи закладу освіти, керівник якого повністю контролює аспекти його фінансової діяльності, зокрема, формування кошторису, асигнування, видатки, витрати, а керівник самостійно приймає управлінські рішення та несе повну відповідальність за виконання планових показників. До складу таких центрів в закладі професійно-технічної освіти доцільно віднести підрозділи, що здійснюють адміністративну діяльність.

Центри витрат закладу професійно-технічної освіти – це структурні підрозділи, керівники яких несуть відповідальність тільки за витрати цих підрозділів. Особливістю діяльності таких центрів є певна складність визначення обсягів різного виду продукції (послуг) та неможливість встановлення тісного взаємозв'язку між витратами та фінансовими результатами діяльності такого центру. Керівник такого центру несе відповідальність лише за цільове використання асигнувань згідно з доведеним кошторисом. Такий центр створюється для контролю за використанням коштів.

До складу центрів витрат закладу професійно-технічної освіти можливо віднести структурні такі підрозділи:

- 1) підрозділи, що забезпечують навчальний процес (навчальні корпуси);
- 2) підрозділи, що здійснюють адміністративну діяльність (адміністрація, бухгалтерія, викладацькі тощо);
- 3) підрозділи, що здійснюють виробничу діяльність (пошиття одягу, виготовлення харчової продукції, послуги перукарень тощо);

4) обслуговуючі підрозділи (спортзал, актовий зал, етнографічний музей, а також гуртожитки).

За адміністративними, навчальними й обслуговуючими підрозділами слід здійснювати планування витрат та здійснювати контроль за недопущенням перевищення статей кошторису.

Виробнича частина підрозділів закладів професійно-технічної освіти здійснюють реалізацію продукції та послуг, тому їх керівники можуть контролювати доходи, витрати та фінансові результати. Такі підрозділи є центрами доходів та фінансових результатів і важливою сферою їх діяльності є також ціноутворення і певна фінансово-господарська автономність. На фінансовий результат цих підрозділів здебільшого впливають фактори, які його визначають: обсяг продукції та послуг, ціна продажу продукції або послуг, змінні й постійні витрати. Наприклад, для закладів професійно-технічної освіти, які надають платні освітні послуги такими факторами можуть бути кількість учнів, що навчаються, середня вартість навчання одного учня та собівартість його підготовки.

Такий поділ структурних підрозділів професійно-технічних освітніх закладів на центри відповідальності є достатньо умовним, і за певних обставин можливі зміни їхнього статусу. Водночас, виділення в організаційній структурі таких центрів та розробка певних внутрішніх нормативних документів, які регламентують їх діяльність, є базою для створення в цих закладах системи бюджетування.

Оскільки основна статутна діяльність закладів професійно-технічної освіти в Україні «більшою мірою фінансово забезпечується за рахунок асигнувань із державного та/або місцевих бюджетів, то для реалізації своїх завдань і функцій, які здійснюються протягом бюджетного періоду, навчальні заклади використовують плани формування та використання фінансових ресурсів, які називаються бюджетами» [2, с. 189].

Інформаційним джерелом для здійснення бюджетування в закладах професійно-технічної освіти є як фінансовий, так і управлінський облік, які забезпечують інформацією процес бюджетування і подальший аналіз та контроль виконання бюджетів за центрами відповідальності. Детальне обґрунтування усіх показників бюджетів за кожним центром відповідальності дозволить підвищити ефективність бюджетування, достовірність його показників, дасть змогу підвищити результативність управління закладом освіти.

Список використаних джерел

1. Парасій-Вергуненко І. М. Концептуальні засади побудови системи управлінського обліку за центрами відповідальності в закладах вищої освіти. *Фінанси України*. 2019. №6. С. 70–80. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2019_6_7 (дата звернення: 12.05.2023).

2. Харчук Ю. Ю. Управлінський облік за центрами відповідальності та його роль в обліково-аналітичному забезпеченні економічної безпеки вищих навчальних закладів державної та комунальної власності в Україні. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «економіка» : науковий журнал*. Острог : Вид-во НУ«ОА», грудень 2016. № 3(31). С. 186–192. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Economy/article/view/214> (дата звернення: 14.05.23).

Semenov O.,

Graduate Student, Faculty of Management, Administration and Law

Yermolenko N.,

Higher Education Applicant Faculty of Economic Relations and Finance

Titchenko Ye.,

Higher Education Applicant, Faculty of Economic Relations and Finance

Scientific adviser: **Rudenko S.**, PhD, Associate Professor

State Biotechnological University

Kharkiv, Ukraine

THE ROLE OF DIGITALIZATION IN THE DEVELOPMENT OF MANAGEMENT ACCOUNTING OF ENTERPRISES

Today, business is significantly expanding its boundaries, reaching new levels and using the latest technologies of virtual and mixed reality. Virtual assets, liabilities, goods and markets today are already becoming tools for achieving the company's business goals. Real markets and goods are increasingly operating in virtual space and the Internet environment. The digitization of the economy and social life leads to the need to use new management technologies that are based on large-scale data sets, powerful information flows, the formation, systematization and interpretation of which is designed to be provided by the accounting and analytical business support system.

Digital management is no longer the technology of the future. Such management tools are actively used in foreign management practice and in the practice of leading Ukrainian companies. Highly dynamic changes in the factors of the business environment are the incentive, reason and motive that prompt the management of companies to use proactive tools for the implementation of current and strategic management goals. One of these tools is digital management. In contrast to traditional management practices, digital management is distinguished by a set of features that are currently becoming decisive for ensuring the company's success on the market: leadership, modern communication technologies (including in the virtual and digital space), a high